

Посвящается турецкой диаспоре на территории ФРГ в 1960-1980-х гг. Проанализировано причины и начало турецкой трудовой миграции. Исследовано формирование и основные этапы федеральной политики по отношению к турецким мигрантам в ФРГ соответствующего периода.

Ключевые слова: ФРГ, турецкая диаспора, политика, трудовая миграция, гастарбайтер.

Hanna Kharlan. Politics of German Federal Republic about the Turkish Diaspora in 1960-1980

The article is dedicated to the Turkish Diaspora on the Territorium of German Federal Republic in 1960-1980. It was analyzed the causes and the beginning of working Turkish emigration. It was researched the forming and the principal stages of federal politics about the Turkish migrants in German Federal Republic at the appointed time.

Key words: German Federal Republic, the Turkish Diaspora, politics, working migration, guestworker.

УДК 94(410)»1970/1973»:327:[328:329.11]

Оксана ЧЕРЕВКО

Євроінтеграційна діяльність британського консервативного уряду Едварда Хіта (1970-1973)

У статті досліджуються передумови, основні етапи підготовки та вступу Сполученого Королівства до ЄЕС, визначена стратегія консервативного уряду та особиста роль прем'єр-міністра Е. Хіта на шляху інтеграції країни до Спільного Ринку, простежується процес та юридичне оформлення вступу.

Ключові слова: Європейське Економічне співтовариство, опозиція, інтеграція, країни Спільного Ринку, стратегія, комунітарні угоди.

Варто зазначити, що вступ Британії до потужної євроінтеграційної системи, якою до початку 1970-х років зарекомендувало себе ЄЕС, значною мірою змінив баланс між країнами-учасниками Спільного Ринку. До того ж інтеграція Сполученого Королівства до ЄЕС стала першим прецедентом його розширення, досвід якого широко запроваджується в ході усіх подальших поповнень його новими членами.

Проблему підготовки та вступу Британії до ЄЕС широко висвітлено в працях зарубіжних та вітчизняних дослідників другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Зокрема, історіографія проблеми представлена західними істориками та політологами Дж. Янгом, Р. Росом, Ф. Тоді, Д. Маклейном, А. Семпсоном; радянськими та російськими британістами К. Виноградовим, А. Громико, Н. Капітоновою, А. Лебедєвим, В. Матвєєвим, С. Перегудовим, В. Трухановським, В. Рижиковим; українськими дослідниками В. Горбиком, А. Трубайчуком, В. Кошійкою, С. Толстовим, Н. Яковенко та ін.

Водночас роль консервативного уряду Е. Хіта в процесі підготовки та вступу Великої Британії до ЄЕС, на нашу думку, залишається недостатньо висвітленою в зарубіжній та вітчизняній історіографії.

Варто нагадати, що провал політики Європейської Асоціації Вільної Торгівлі (ЄАВТ), створеної 1960 р. за ініціативи Британії, примусив її уряди двічі – 1963 та 1967 рр. – звертатися до ЄЕС із заявою про вступ. Проте обидва рази президент Франції Шарль де Голль накладав вето на вступ Сполученого Королівства до Спільного Ринку, спершу мотивуючи свою принципову позицію тим, що «країна морського й острівного призначення» не готова до членства в ЄЕС. До того ж згуртованість членів ЄЕС, на думку французького президента, триватиме недовго у разі, якщо Велика Британія приєднається до них. Вдруге де Голль висловився категорично проти цього вступу, аргументувавши свою думку стратегічністю відносин між Великою Британією та США. Цей важливий чинник, на його думку, однозначно загрожуватиме економічним інтересам країни-членів ЄЕС у разі вступу до нього Британії. [1, с.35-36].

Водночас протягом 60-х років ХХ ст. Західна Європа замінила Британію стерлінгову зону як її головного торгового партнера. Британські капіталовкладення в Західній Європі зростали швидше, ніж у країнах Співдружності Націй. Британія виступила головним партнером Франції в конструюванні та будівництві першого західного надзвукового пасажирського літака «Конкорд». Вона також стала партнером Західної Німеччини в будівництві військових літаків новітнього типу і розробці нових технологій виробництва розщеплюючих матеріалів. Дислокація британських збройних сил помітно змінилася на користь Західної Європи за рахунок Далекого та Близького Сходу [2, с.115]. Ставши міністром іноземних справ у консервативному уряді Е. Хіта, А. Дуглас-Х'юм перший свій візит здійснив не до Вашингтона, а до Парижа .

Якщо в середині 1950-х років частка країн Співдружності Націй становила в торгівлі з Британією більш ніж 40 %, то протягом 1960- х років вона поступово скоротилася вдвічі. За цей же період частка європейських країн у торгівлі з Великою Британією стрімко зростала. Тому скорочення обсягів торгівлі Британії з Європою мало відчутно позначитися на авіаційній, автомобільній, електротехнічній, текстильній та хімічній галузях англійської промисловості. Якщо в 1957 р. в країни ЄЕС направлялося 14 % британського експорту, то в 1971 р. на частку цих країн припадало більш ніж 20 % торгівлі Великої Британії [3, с. 68].

За даними опитувань громадської думки британців в 1966 р. 66 % населення підтримувало проєвропейську політику і вступ до Європейської спільноти. Проте після другого вето 1967 р. впевненість переважної більшості британців щодо вступу країни до ЄЕС помітно похитнулася. Згідно зі статистичними дослідженнями, проведеними центральним офісом консервативної партії напередодні парламентських виборів 1970 р., цей показник впав до 18 % [4, с. 359].

У своєму інтерв'ю 27 травня 1971 р. прем'єр-міністр Сполученого Королівства Е. Хіт зазначав: «Я вірю, що британський народ, зокрема домогосподарки, зі своїми переживаннями щодо продуктів, тред-юніоністи, зі своїми побоюваннями європейських конкурентів спроможуться поглянути на питання ширше – з точки зору миру, процвітання, майбутнього Європи, її захисту, стосунків з рештою країн світу і зможуть побачити і переконатися, що це той шлях, яким пройде майбутнє Великої Британії» [4, с.378].

За результатами опитувань, які провели приватні агенції соціальних досліджень в лютому 1970 р., 67 % британців вірили в те, що наступний уряд повинен довести переговори щодо вступу до ЄЕС до логічного завершення, визначити умови членства і зробити їх прийнятними для країни [4, с.363].

Відставка президента де Голля у Франції та прихід до влади у Великій Британії у червні 1970 р. консервативної партії на чолі з Е. Хітом, що був відомий як послідовний «європеїст», заклали реальну основу для поліпшення англо-французьких відносин. Скасувавши вето на вступ Великої Британії до ЄЕС, новий французький президент Ж. Помпіду, прем'єр-міністр Шабан-Дельмас, міністр іноземних справ М. Шуман підходили до питання вступу Британії до Співтовариства суто прагматично. Суттєве послаблення антибританських настроїв у середовищі вищого французького політикуму не тільки відкрило широкі можливості для співробітництва на базі країн Спільного Ринку й позбавило Лондон практичного інтересу до проєктів європейського співробітництва із залученням структур Західноєвропейського союзу.

В умовах проведення канцлером ФРН В. Брандтом « нової східної політики », що збіглася у часі з окупацією Чехословаччини радянськими військами, Ж. Помпіду розглядав розширення ЄЕС як важливий чинник його посилення. Перед Європейською комісією було поставлено завдання перегляду своїх рекомендацій щодо розширення Співтовариства, прийнятих 1967 р. За таких умов у жовтні 1969 р були ухвалені нові рекомендації ЄЕС, які пропонували негайно розпочати переговори з країнами-кандидатами щодо вступу до Спільного Ринку.

Більшість британських дослідників сходяться на тому, що зближення Франції та Великої Британії на рубежі 1960 – 1970-х рр. стало неминучим та необхідним кроком для них обох. Це відбулося в результаті перегляду урядами обох країн важливих аспектів міжнародної ситуації. І хоча еволюція глобальної стратегії Британії проходила нерівномірно, проте британські правлячі кола внаслідок низки причин економічного, геополітичного характеру в кінцевому рахунку мали дійти висновку, що подальша доля Британії стає все більше пов'язаною з європейським континентом, оскільки вона вже не має сил одноосібно продовжувати своє плавання у відкритому морі [5, с.55].

Офіційний Лондон, настирливо домагаючись партнерства Франції, погодився на деяке послаблення традиційних зв'язків із США, у свою чергу Париж став терпимішим до атлантичного вектора зовнішньої політики Британії.

Варто також зазначити, що важливим чинником, який сприяв подальшому зближенню Британії та Франції, стало насамперед посилення збігу обопільного бачення глобальної ролі Західної Європи в тогочасному світі та принципових шляхів розвитку західноєвропейських інтеграційних процесів. До того ж спільність позицій обох країн посилювалася внаслідок змін у співвідношенні та розстановці сил західноєвропейського трикутника: Лондон–Париж–Бонн. Головним моментом виявилось поступове посилення в цьому трикутнику ролі ФРН. До того ж обидві країни все більше потребували посилення кооперації в різноманітних сферах технологій, об'єднання фінансових ресурсів для проведення спільних досліджень в передових галузях науки і техніки.

Українська дослідниця Н. Яковенко стверджує, що зовнішньополітичну переорієнтацію Великої Британії, її зосередження на Європі можна розглядати як вимушений прагматичний крок у напрямку адаптації до нових тогочасних реалій. За браком можливостей обрати іншу, більш престижну альтернативу в здійсненні зовнішньополітичного курсу, британські лідери, на думку дослідниці, були вимушені повернутися «обличчям до Європи» для того, щоб спробувати врятувати колишній статус могутньої держави [6, с.53].

Доповідь комітету Данкена, надіслана Британією в липні 1969 р., визначала нові завдання британської дипломатичної служби і ґрунтувалася на тезі про те, що Британія втратила свій унікальний світовий статус і стала «великою державою другого рангу». Отже, британська дипломатія визначала західноєвропейський регіон та країни-члени НАТО як зону зосередження зусиль англійської дипломатії, практично всі інші регіони світу відносили до зовнішньої зони [7].

Підсумовуючи, варто зазначити, що на рубежі 1960–1970-х рр. відбувається остаточна переорієнтація зовнішньополітичного вектору Британії в напрямку до країн Спільного Ринку.

Переговори щодо розширення ЄЕС проходили в два етапи: перша половина 1970 р. – між шістьма країнами ЄЕС; з 30 червня 1970 р. – з країнами-кандидатами, що проходили у Люксембурзі. Цього разу, на відміну від переговорів 1961 – 1963 рр., було схвалено рішення про першочергове обговорення та формування спільної позиції шести країн ЄС, які зобов'язувалися виступати від імені Співтовариства. Основні повноваження із ведення переговорів покладалися на Раду міністрів. Щодо Комісії, то їй надавалася важлива технічна роль із пошуку рішень складних проблем, які

могли виникнути в ході переговорів, та захисту положень комунітарної політики [8, с.139].

На переговорах британську делегацію очолював міністр з європейських справ країни Антоні Барбер. На запланованих переговорах повинні були насамперед обговорюватися такі питання, як визначення розміру внеску Великої Британії до бюджету Співтовариства, приєднання до принципів та правил спільної сільськогосподарської політики, вирішення питання про імпорт молочних продуктів з Нової Зеландії, заходи щодо забезпечення ринку товарами з колишніх британських володінь у Карибському морі та Тихому океані, а також з о. Маврикій, питання стосовно англійського фунта стерлінгів та кордонів рибної ловлі тощо. Так, зокрема ті питання, які стосувалися країн Співдружності, втрачали суто економічний характер, адже саме підхід до їх вирішення з боку британського уряду був перевіркою його ставлення до країн, які входили до Співдружності Націй [6, с.59].

Одним із важливих принципів спільної позиції Співтовариства було визнання кандидатами всіх комунітарних угод, які набули чинності в межах ЄЕС. Розв'язання проблеми адаптації, яка неминуче мала статися, передбачало здійснення всіх висунутих до країн-кандидатів умов протягом перехідного періоду. При цьому він мав бути коротким, однаковим для всіх кандидатів і мати чіткий календар виконання. Погодившись з основними вимогами Співтовариства, А. Барбер висловив деякі застереження щодо своєї країни, які виражалися у встановленні довшого перехідного періоду для ЄЕС, ніж для Євратому та Європейського Співтовариства Вугілля і Сталі (ЄСВС) у зв'язку із складністю вирішення питань сільськогосподарської політики та внеску в бюджет; участі в нових етапах розвитку Співтовариства насамперед у галузі промислової, регіональної політики і технологій. [8, с.140].

Переговори, що розпочалися 27 жовтня 1970 р. з країнами-кандидатами, зосередилися на двох основних проблемах: сільське господарство та фінансування бюджету.

Велика Британія наполягала на п'ятирічному перехідному періоді для промислових товарів і трохи довшому, восьмирічному – для сільського господарства. Що стосується британського внеску до спільного бюджету ЄС, Лондон пропонував таку схему: 3 % - у 1973 р.; 6 % - у 1974 р.; 9 % - у 1975 р.; 12 % - у 1976 р.; 15 % - у 1977 р. Пропозиції Великої Британії викликали неоднорідну реакцію в країнах Співтовариства. Найбільш твердою в технічних питаннях була позиція Франції, яка не хотіла, щоб тимчасові поступки Великій Британії поставили під загрозу спільну політику ЄЕС, зокрема у сфері сільського господарства. І хоча ці питання мали принципово важливе значення, цього разу політична зацікавленість сторін у позитивному їх вирішенні значно переважила існуючі технічні розбіжності,

що засвідчили зустрічі Є. Хіта і Ж. Помпіду: 20-21 травня 1971 р. у Парижі, у березні 1972 р. в Чекерсі. У травні 1972 р. вперше за досить тривалий період королева Єлизавета II здійснила візит до Франції, який паризька преса назвала « актом відновленням сердечної угоди » [5, с.62].

Важливим кроком у переговорному процесі з країнами-кандидатами стала конференція міністрів закордонних справ у Люксембурзі 21–22 червня 1971 р., в ході якої були досягнуті принципові домовленості щодо британського внеску до бюджету ЄЕС, рівня імпорту молочних продуктів та цукру з країн Карибського басейну і Нової Зеландії. До середини січня 1972 р. було досягнуто компромісу щодо сільського господарства та рибальства з Норвегією, сільського господарства Данії та визначено економічне становище Ірландії. Остаточні договори про прийом до ЄЕС, Євратому та ЄСВС Великої Британії, Данії, Ірландії та Норвегії були підписані 22 січня 1972 р. у Брюсселі й мали набути чинності 1 січня 1973 р. після ратифікації їх кожною з десяти країн [8, с.139].

Два фундаментальні принципи – визнання та однаковий адаптаційний перехідний період для всіх секторів економіки та всіх кандидатів, па яких наполягали країни Співтовариства на початку переговорів, знайшли своє відображення в угодах про вступ до ЄЕС. Угоди передбачали прийняття п'ятирічного перехідного періоду з 1 січня 1973 р. по 1 січня 1978 р. Для промислових товарів передбачалося прогресивне зниження митних тарифів між новими членами та ЄЕС у п'ять етапів, по 20 % щорічно [7,143].

Зближення тарифів нових членів із зовнішніми тарифами Співтовариства щодо третіх країн планувалося в чотири етапи (40 % - у 1974р. і по 20 % - до 1 липня 1977 р.). У сільському господарстві зближення цін мало проводитися в шість етапів з можливим коливанням у 10 %. У фінансовій сфері передбачалося прогресивне зростання частки Великої Британії в спільному бюджеті ЄЕС за наступною схемою: 8,64 % загального бюджету– у 1973 р.; 10 85 % – у 1974 р.; 13,34 % – у 1975 р.; 16,02 % – у 1976 р.; 18,92 % – у 1977 р. [8,с.144].

Протягом другої половини 1972 р. відбулася ратифікація угод про вступ кандидатів до ЄС. У п'яти країнах-фундаторах ЄЕС (Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, ФРН) для цього була використана проста парламентська процедура. У Франції Ж. Помпіду вирішив використати процедуру національного референдуму, у результаті якого лише 68 % із 36% громадян, що взяли участь у голосуванні, підтримали ратифікацію угоди. Що стосується країн-кандидатів, то у Великої Британії парламент ратифікував угоди 13 липня 1973 р. лише з незначною перевагою голосів (301 проти 284) [8, с.145].

Вступ Великої Британії до Спільного Ринку привів до зростання кількості «заморських територій», асоційованих з ЄЕС. Після вступу до Співдружності

багатьох країн Африки, Карибського басейну і Тихого океану 28 лютого 1975 р. у Ломе підписано нову конвенцію, яка асоціювала до ЄЕС 46 нових країн. Трохи пізніше їх кількість зросла до 60. Асоційований режим дав змогу більшості цих країн експортувати до Співтовариства свої оригінальні товари без будь-яких митних обмежень та за цінами європейських виробників, що становить майже половину їх експорту. Окрім того, країни АКТ (країни Африки, басейну Карибського моря і Тихоокеанського регіону) мали право встановлювати будь-які імпорتنі обмеження з метою захисту своєї промисловості.

Варто зазначити, що розподіл між прихильниками та противниками участі Британії в ЄЕС всередині країни не проходив суто за партійним принципом – і ті, й інші були серед представників обох партій. Так, наприклад, при голосуванні про вступ Британії в ЄЕС в британському парламенті майже третина лейбористів, партійна фракція яких напередодні заявляла про неприйнятність вступу на тих умовах, які запропонували торі, підтримала позицію консерваторів. Зрештою, сутність розходжень між обома партіями в 1970-ті роки зводилася не стільки до питання бути Британії в Спільному Ринку, чи не бути, скільки до питання умов її перебування в ЄЕС [5, с.65].

Багато хто вважав доцільним проведення національного референдуму щодо умов вступу до Спільного Ринку. Але ЄЕС на той момент не було достатньо популярним серед британського загалу внаслідок негативної пропаганди з боку лейбористів. За таких умов для багатьох політиків це був зручний момент уникнути визначення своєї власної позиції в цій складній, але нагальній проблемі, як відзначає Е. Хіт. «Я завжди вірив, – лише він, – що, коли громадська думка з будь-якого проблемного питання є вкрай непевною, як це було в цьому разі, то це абсолютно не привід відмовитися від його вирішення, а навпаки – можливість зміцнити свої лідерські позиції» [4, с.362].

27 травня 1970 р. на виборчому форумі Бі Бі Сі Е. Хіт виступав з заявою, у якій зазначав: «Ми звітуватимемо перед парламентом про все, що відбувається на переговорах. І після їх завершення, коли всі побачать, чого було досягнуто, парламент зможе визначитися: чи це в інтересах країни – вступити до Європейського Співтовариства, чи ні» [4, с.362].

28 жовтня 1971 р. в Палаті Громад відбулося голосування, у результаті якого 365 членів парламенту висловилися за вступ Британського Королівства до Європейського Співтовариства, тоді як проти висловилися 244 парламентарі. «Це був мій найбільший успіх як прем'єр-міністра. Жоден з прем'єрів-моїх попередників у мирний час не просив Палату Громад прийняти таке історичнозначуще рішення, як я того дня», – стверджує Е. Хіт [4, с. 380].

У Палаті Лордів голосування було ще більш резонансним: за вступ висловилися 451 парламентарій, проти – 58 [4, с.380].

Отже, парламент своєю більністю вирішив, що майбутнє Британії пролягає в Європу. «Я провів 21 рік своєї політичної діяльності, наполегливо домагаючися цього доленосного моменту», – зазначає Е. Хіт [4, с.382].

22 січня 1972 р. британський прем'єр прибув до Брюсселя, в супроводі А. Дуглас-Х'юма, Дж. Рішона, К. Оніла, Г. Макміллана, К. Соумса, Дж. Торпа та лорда Джорж –Брауна. Усі разом вони приїхали на церемонію підписання угоди про вступ Великої Британії до СЕС. Король та королева Бельгії влаштували святковий прийом у своєму палаці на честь цієї визначної історичної події [4, с.385].

1 січня 1973 р. Сполучене Королівство офіційно вступило до Європейського Економічного Співтовариства, на честь чого було влаштовано спеціальне святкування під назвою «Фанфари для Європи» [4, с.394].

Коли Британія 1 січня 1973 р. стала членом Співтовариства, їй, як і наполягав уряд у переговорному процесі, був наданий п'ятирічний перехідний період, щоб інтегрувати свою економіку до економік країн Європейського Співтовариства [1, 37]. Сутність домовленості з приводу спільної сільськогосподарської політики полягала в такому: в період між 1970 та 1974 рр. повинно було діяти тимчасове перехідне регулювання; починаючи з 1975 р. всі податки на сільськогосподарський імпорт з країн, які входили до ЄЕС, повинні були надходити безпосередньо до фонду Співтовариства (так само, як і митні збори та певна частка податку на додану вартість). Отже, до 1978 р. виплати внесків у фонд повинні були здійснюватися не на основі встановлених для кожної країни квоти, а на загальній для всіх основі, внаслідок чого національні уряди втрачали можливість прямого контролю над формуванням фонду [5, с.57].

Протягом першого року участі в Співтоваристві Лондон погоджувався покрити 2,6 – 3 % його бюджету, у той час як Франція наполягала на цифрі 21,5 %. Зрештою було досягнуто згоди з цього приводу, і розмір внеску Британії в бюджет Співтовариства повинен був становити 8,64 % – в 1974 р., а в останній рік перехідного періоду, 1977-й – 18,92 %. [5, с.62].

Слід також враховувати і те, що в Британії існували певні зобов'язання щодо країн Співдружності Націй. Так, наприклад, одразу ж постало питання, яке стосувалося Нової Зеландії, залежність ринку якої від британського була величезною. Новозеландський експорт до Британії в 1970 р. становив 34,4 %, тоді як цей самий показник для Канади і Австралії становив відповідно 8,9 % і 11,1 %. Обов'язком британського уряду було забезпечити задовільний доступ новозеландської експортної продукції (зокрема масла, сиру) на ринок розширеного Співтовариства [4, с.373].

Водночас, на ґрунті видатної історичної події вступу Сполученого Королівства до Спільного Ринку, поставали нові проблеми та суперечності внутрішньо- та зовнішньополітичного характеру. За таких умов, як зазначав один із фундаторів СЕС Ж. Монне, Співтовариство існує задля того, щоб знаходити спільні рішення для спільних проблем [4, с. 395].

Отже, вступ Британії до СЕС, подолання багаторічних внутрішньо- та зовнішньополітичних суперечностей, які стояли на перешкоді цьому доленосному рішенню, як з боку країн-фундаторів Співтовариства, так і окремих представників британського політикуму, засвідчив стратегічність та безальтернативність реалізації західноєвропейського вектора зовнішньої політики Сполученого Королівства наприкінці 1960–на початку 70-х рр. Беззаперечною заслугою консервативного уряду та особисто прем'єр-міністра Е. Хіта можна по праву вважати логічне завершення та юридичне оформлення вступу країни до ЄЕС.

Подібний приклад цілеспрямованості, наполегливості влади в процесі реалізації нею стратегічних зовнішньополітичних рішень може бути позитивним досвідом для політиків європейських держав, які усвідомлюють беззаперечні переваги західноєвропейського вектора зовнішньополітичного курсу і прагнуть прискорити інтеграцію своєї країни до ЄС.

Джерела і література

- 1.Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу. – К., 2001. – 142 с.
- 2.Маклейн Д. Внешняя политика Англии после Суэца. – М., 1972. – 461 с.
- 3.Рыжиков В. А. Внешняя политика английских консерваторов (1970-1972 гг.)// Новая и новейшая история - 1973 - №2 - с.56-71
- 4.Heath E. The Course of My Life. -L...Hodder and Stoughton, 1998. - 768 p.
- 5.Лебедев А. Очерки британской внешней политики. (60-80-е годы) – М., 1988. – 304 с.
- 6.Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: чалка на Європейське лідерство. – К., 2003. – 227 с.
- 7.Report of the Committee on Overseas Representation. -- London: HMSO, 1969
- 8.Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001. – 448 с.

Черевко О.С. Евроинтеграционная деятельность британского консервативного правительства Э. Хита (1970-1973) В статье исследуются предпосылки, основные этапы подготовки и вступления Великой Британии в ЕЭС, определена стратегия консервативного правительства и роль премьер-министра Э. Хита на пути интеграции страны в Общий Рынок, прослеживается процесс юридического оформления вступления.

Ключевые слова: Европейское Экономическое Сообщество, оппозиция, интеграция, страны Общего Рынка, стратегия, коммунитарные договора.

Cherevko O.S. European integration activity of the British Conservative government of E. Heath (1970-1973)

By the author of the article have been investigated pre-conditions, basic stages of preparation and entry of Great Britain to ECC, certain strategy of conservative government on the way of integration of country to Common Market, deduced the process and legal registration of entry.

Key words: European Economic Union, conservative government of Edward Heath, labour government, opposition, integration, countries of Common Market, strategy, communitarian agreements.